

тиску. Така ж сумна доля очікувала й на українську багатопартійність. Формування політичних партій в країні відбувалося не за лінією «потреби – інтереси – переконання» громадян, а задля реалізації амбіцій окремих політичних лідерів та на принципах масового клієнтелізму. Як наслідок, зберігалася стара радянська логіка безпосередньої комунікації політичної системи з суспільством, без залучення різноманітних інституційних посередників. В результаті, парламентаризм в Україні перетворився на неопатримоніальний інститут, який докорінно відрізнявся логікою свого функціонування від аналогічних структур народоправства в Західній Європі: в цілому він був репрезентантом не стільки сучасних (громадянських), скільки традиційних (кланових, корпоративних, етнічних, конфесійних, регіональних) інтересів тощо [4, с. 719]. До речі, у Верховній Раді України VI скликання немає жодної депутатської фракції, яка б була утворена політичною партією, у назві якої присутній концепт «демократія». Що ж до політичної системи в цілому, то вона і досі характеризується українськими дослідниками як така, що повільно реагує на процеси, які відбуваються в соціумі, та є недостатньо сприйнятливою до соціальних нововведень. Такими ж суперечливими є й наслідки реформування в економічній сфері. Попри сучасне визнання СОТ та ЄС ринкового характеру вітчизняної економіки, не слід забувати й про наявність системи державного протекціонізму для економічно неконкурентоспроможної олігархії, що була створена у середині 1990-х рр. та продовжує своє існування й сьогодні. Поляризація статків, жорстка соціально-майнова ієрархія, олігархізація політичних партій та широко розповсюджена корупція, що постали характерними рисами нової суспільної системи, є одночасно й проявами несамобутньої модернізації, яка однаково погано відповідає системним вимогам і сучасної західної цивілізації, і конкуруючої з нею євразійської.

З іншого боку, поява нових агентів модернізації – великого бізнесу та середнього класу, систематичні вибори в органи влади, які проводяться на принципах, наближених до конкурентних, обмежують можливість елітарних кланів монополізувати владу.

Цілком можна прийняти характеристику пострадянського режиму в Україні як конкурентного при переважанні неформальних інститутів. Враховуючи неоднорідність українського соціуму, що постає як наслідок досить суперечливого минулого, можна стверджувати, що для успішності трансформаційних перетворень важливими є не публічні декларації, а вкоріненість цінностей демократії у свідомість громадян як ознака її консолідації, при чому, як у вертикальному, так і горизонтальному вимірах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безпятчук Ж. И. Инновационные модели макрополитического лидерства на современном этапе социальных трансформаций в Украине / Ж. И. Безпятчук // Политекс. – 2006. – № 2. – С. 18-25.
2. Ліщинська О. Протириччя між політичною культурою української спільноти та сучасними політичними реаліями / О. Ліщинська // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. – К., 2008. – Вип. 12. – С. 133-137.
3. Рябчук М. Зона відчуження: українська олігархія між Сходом і Заходом / М. Рябчук. – К.: Критика, 2004. – 224 с.
4. Фисун А. А. Постсоветские неопатримониальные режимы: специфика, особенности, типология / А. А. Фисун // Вісник ОНУ. – 2008. – Т. 13, Вип. 5. Соціологія і політичні науки. – С. 714-722.

Наханетова О. – преподаватель Одесского национального морского университета.

К ВОПРОСУ АДАПТАЦИИ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ

Современный процесс глобализации и интенсификации межнационального общения послужил причиной формирования толерантности в отношениях между людьми, представляющими разные культурные миры. В современном мире на первый план выдвигается проблема взаимопонимания как главного результата человеческого общения. Это предполагает более углублённый подход к процессу коммуникации, учитывающий специфику ценностных ориентаций. С проблемой формирования толерантности в ходе социализации личности непосредственно связаны и вопросы адаптации. Переход личности из одного социокультурного пространства в другое вызывает обостренное чувство

изоляции и потери привычного. Этот «переходный период» связан с личностными кризисами и противоречиями, которые могут привести к культурному шоку. Адаптация к новой культурной среде необходимо предполагает глубокое изучение языка, норм, ценностей и обычаев той страны, в которой обучается студент.

В настоящее время вопросы адаптации иностранных студентов к культурным традициям нашего общества и системе обучения в украинской высшей школе имеют первостепенное значение, так как от того, насколько безболезненно и быстро будет осуществляться этот процесс, в значительной степени зависит дальнейшее обучение этих студентов в наших вузах, а значит - и уровень оценки качества высшего образования в Украине.

В современной научной литературе нет единого мнения по вопросу определения адаптации. Адаптация характеризуется в некоторых исследованиях как процесс или же как результат; в других – как то и другое одновременно; ряд ученых рассматривают её как способность или приспособление, или же как состояние и т. д. В работах Г. Колье, М. Беннет, М. Хуле определены шесть типов реакции на другую культуру и её представителей: отрицание существования различия между культурами; отстаивание собственного культурного превосходства; минимизация культурных различий; принятие межкультурных различий; адаптация к новой культуре; интеграция культурных ценностей.

Таким образом, адаптация как вид реакции на другую культуру предполагает позитивное отношение к иному социокультурному пространству, его нормам и ценностям, но при этом сохраняется чувство причастности к родной картине мира и её ценностным ориентирам. Поэтому адаптация, в отличие от интеграции и других видов реакции на иную культуру, необходимо представляет собой именно диалог культур. Не случайно в документах Болонского процесса диалог культур рассматривается как перспективное направление культурно-логической модели современного образования.

Концепция социальной адаптации иностранных студентов к новым макро- и микросоциальным условиям была разработана М. А. Ивановой, Г. И. Хмарой, Н. А. Титковой; психолого-педагогические факторы, влияющие на процесс адаптации на подготовительных факультетах при вузах, исследованы в работах М. А. Ивановой, Е. Ф. Изотовой, Н. Д. Шаглиной; вопросам физиологической адаптации иностранных студентов посвящены исследования А. В. Зинковского, который подчёркивает, что адаптация обучаемых на начальном этапе обучения - это адаптация к комплексному стресс-фактору [1, 59].

Комплексный многоуровневый процесс адаптации личности включает в себя различные ее виды - физиологическую, социальную, психологическую, культурную, религиозную. Все виды адаптации имеют свои трудности и противоречия в течение всего периода обучения и проживания иностранных студентов в Украине. Каждый из этих видов не существует изолированно, а рассматривается в комплексе. Наиболее трудный период адаптации – первые полтора-два года, включая учёбу на подготовительных факультетах.

Значительную роль для ускорения адаптации играет знание иностранными студентами русского (украинского) языка как рабочего языка и как культурной реалии нашего общества. «Каждый урок иностранного языка – это пересечение культур, потому что каждое иностранное слово отображает иностранный мир и иностранную культуру» [3, 25]. Человек, хорошо владеющий языком, обладающий высокой языковой культурой, быстрее вступает в общение, он логичен и последователен во всём, может чётко выразить свои мысли. Задачей преподавания русского (украинского) языка как иностранного является полноценное его использование и приобретение иноязычной коммуникативной компетентности - умения соотносить языковые средства с конкретными ситуациями, условиями и задачами общения.

Быстрее проходит адаптация к другому языковому и социокультурному пространству у представителей коллективистических культур (например, у студентов из Китая, Вьетнама). Своеобразие исторического, социально-политического, экономического и культурного развития этих народов оказало большое влияние на формирование таких черт как трудолюбие, терпеливость, выносливость, упорство, настойчивость, хладнокровие, выдержка, спокойствие, самоотверженность. Китайская пословица гласит: «Тому, кто не испытал горечь жизни, никогда не придётся оценить её сладость». Неприхотливость, умеренность, приспособляемость стали целым комплексом черт их национального характера. Однако «не существует специфических черт, присущих только одной национальности. Специфические отличия одной этнической общности от другой заключаются в степени интенсивности проявления этих черт» [1, 49]. Ведь эмоциональные арабы или латиноамериканцы и внешне невозмутимые народы Юго-Восточной Азии могут испытывать

одинакові чувства, но їх проявлення буде різним.

Поэтому можно говорить о своеобразии процесса коммуникации, а значит, и адаптации представителей различных культур. В процессе общения с иностранными студентами необходимо учитывать их ценностные ориентации и специфику национального менталитета.

При формировании умений и навыков межкультурного общения национальные культуры студентов из различных стран, естественно, взаимодействуют и оказывают влияние друг на друга. В интернациональной группе межкультурная коммуникация, или диалог культур, осуществляется в процессе взаимодействия не только представителей одной культуры с представителями других культур, но и в процессе взаимодействия иностранцев с преподавателем, который является носителем культуры принимающей страны. Например, арабские студенты, студенты из Турции в семантику слов «брат», «отец» вкладывают не только обычный смысл, а ещё и «лучший друг, пример для подражания, идеал во всём». С любовью и уважением они произносят эти слова и по-турецки, и по-русски. Так, вьетнамцы, изучая русский язык на подготовительном факультете вместе со студентами из Турции, слова «брат», «отец» часто начинают тоже употреблять с тем же семантическим наполнением и обращаться друг к другу не как к «другу», а как к «брату», если нужен совет или помощь. При изучении коммуникативных тем о родине, культуре и народных традициях обучаемые узнают о культуре, обычаях, истории украинского и других народов, представителями которых являются наши обучаемые.

Так в процессе адаптации к жизни и учёбе в Украине обогащается картина мира студента-иностранца, он становится полилингвальной личностью, обладающей разносторонними компетенциями – языковой, речевой, коммуникативной и социокультурной.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ

1. Арсеньев Д. Г. Социально-психологические и физиологические проблемы адаптации иностранных студентов / Д. Г. Арсеньев, А. В. Зинковский, М. А. Иванова. – СПб. : Изд-во СПб ГПУ, 2003.
2. Иванова М. А. Психологические аспекты адаптации иностранных студентов к высшей школе / М. А. Иванова – СПб. : Изд-во Нестор, 2000.
3. Тер-Минасова С. Г. Язык и межкультурная коммуникация / С. Г. Тер-Минасова – М. : Слово, 2004.

Немерцалов В. В. – кандидат біологічних наук, доцент кафедри ботаніки, Одеський національний університет імені І. І. Мечникова.

МЕТОДОЛОГІЧНІ НОВАЦІЇ Г. Н. ПАΠΑНИКОЛАУ

Розквіт і розвиток біології у ХХ сторіччі переважно був пов'язаний з дослідженням проблем метаболізму та гомеостазу живих систем [1]. Основні здобутки у цій царині стали наслідком переосмислення меж живого та його багаторівневого устрою. На початку ХХ ст. було перевідкрито статистичні закони спадковості (Г. Де Фріз, К. Чермак та ін.), усвідомлено цитологічну природу передачі спадкових ознак (Т. Морган), викладено теорії абіогенезу, що відкривали простір для фізико-хімічних дослідів над клітинами і їхніми компонентами (О. І. Опарін, Д. Холдейн, Е. Г. Фішер), сформульовано вчення про біосферу (В. І. Вернадський). Об'єктом дослідження біологів стали не самі живі організми, як раніше, але суборганізмові і субклітинні та надорганізмові процеси та системи. Системність у дослідженнях призвела до розвитку нових теоретичних уявлень, серед яких слід згадати роботи Е. Бауера, Л. фон Берталанфі, Е. Шрьодінгера, присвячені теоретичним проблемам нової біології.

Проте висновки з теоретичних тверджень щодо взаємодії різних рівнів організації живого не одразу отримували визнання, чи знаходили розуміння. Яскравим прикладом поступового сприйняття нової методології в біології і медицині була історія цервікального тесту, запропонованого у 1927-1928 рр. А. Бабешем та Г. Н. Папаніколау. З двох дослідників більш вагомим був внесок американського вченого грецького походження Г. Н. Папаніколау, який не лише встановив науковий факт: наявність ракових клітин у цервікальних мазках, але й розробив методику діагностики раку та домігся її широкого впровадження у практику гінекології. Методологічна новація полягала в узагальненні